

Loomingu Raamatukogu 2018, nr 15-17

Moritz von Kotzebue.

TEEKOND PÄRSIASSE. Saksa keelest tõlkinud ja järelsõna kirjutanud Agur Benno.

Ida-Virumaal sündinud baltisaksa aadlimees (1789–1861), Vene sõjaväelane ja maailmarändur, suundus 1817. aastal üle Kaukasuse koos Vene keiserliku saatkonnaga Pärsiasse, kinnitama Venemaa ja Pärsia vahelist igavest rahu.

Avaldame siin katkendi saatkonna vastuvõtust ja esimesest kohtumisest suure šahhi endaga.

19. juulil. Viimaks teatas hulk suurtükipauke šahhi saabumisest Sultaniesse. Mõned saatkonna härrad olid just Sultanies ning selle saabumise tunnistajateks.

Lossist alates seisis regulaarjalavägi miilipikkuselt kahes reas, mille vahelt läks läbi järgmine kolonn:

kõige ees läks elevant, kes kandis seljas rikkalikult kaunistatud baldahhiini; seejärel viiskümmend kaamelit punaste teravatipuliste mütsidega muusikutega (instrumentideks pikad pasunad ja timpanid);

viissada kaamelit väikeste kahuritega ja lippudega kaunistatud;

kaheksateistkümne suurtükiga patarei;

kakskümmend rikkalikult kaunistatud varuhobust;

nelikümmend käskjalga, kes kandsid peas eri värvi sulgedega kaunistatud kroonisarnaseid mütse;

šahh ise ratsa lihtsas riietuses, hobune aga teemantkaunistustega. Ta ratsutas täiesti üksi. Lähemale kui 50 jalga ei tohtinud talle keegi tulla;

seitseteist poega, kõik uhketes riietes ning ilusatel hobustel. Teiste hulgas paistis eriti silma vanim poeg Mahmet-Ali-Mirza, kes oli isaga liitunud koos 15000-mehelise ratsaväega. Tema ratsavägi aga tuli kõige lõpus.

Šahh oli märganud mõningaid meie saatkonna härrasid, kes olid aupaklikult kübarad peast võtnud. Ta kergitas end veidi jalustes ning hüüdis mitu korda: *Hoškeldi!* (Tere tulemast!) Pärslased kinnitasid, et sellist au polnud veel kellelegi osaks saanud, et šahh oleks end jalustes kergitanud.

Šahhi saabumisel lossi juurde tapeti Pärsia kombe kohaselt kaamel ning kui šahh hobuse seljast maha tuli, andis 500 väikest välisuurtükki kogupaugu ja tapetud kaameli pea asetati talle jalge ette. – Šahh näitas end kohe lossi avatud osas ja kui ta istus, anti veel kord kogupauk. Šahhi saabumisel täitus ka kogu ümbruskond telkidega, mis seisis nii tihedalt, et kogu laagris oli vaid kolm-neli teed.

Lossi ja platsi vahel, mis oli määratud meie laagrile, oli jäetud nelja ja poole versta pikkune vaba ala, mis oli ka ainuke kogu laagris. Kaupmehed kõigist

kohtadest olid saanud käsu Sultaniesse tulla. Meie laagri kõrval oli üles löödud suur basaar, kus aga midagi korralikku saada polnud, nagu me hiljem nägime.

Šahh oli korduvalt kedagi saadiku juurde saatnud, et tema tervise järele pärida, ning kahetses, et ramasaan (paast) takistas teda isiklikult tuttavaks saamast. Paast lõppes selle kuu noorkuuga, s.t. 31. juulil.

26. juulil saatis šahh Zafir-khaani, et juhtida saatkond valmissaanud laagrisse Sultanies. Pärast keskpäevase kuumuse üleelamist läksime pärastlõunal kell kolm järgneva paraadiga Sultanie laagri poole:

- üksus kasakaid;
- marssal koos kahe abilisega;
- saatkonna orkester;
- kuus kindralstaabi ohvitseri;
- kaks feldjäägrit koos senati käskjalgedega;
- saadik rikkalikult kaunistatud rakmetega hobusel, kelle šahh oli talle kinkinud;
- kaks saatkonnanduniku;
- kogu saadiku saatjaskond;

ning lõpuks veel kord kasakate üksus.